

بررسی تاثیر اقلیم بر بافت و عناصر معماری مناطق سرد و کوهستانی

(نمونه موردی: روستای هجیج)

دکتر علی علایی^۱، محبوبه روستایی^۲، نگین شاهماری^۳

مدیر گروه معماری واحد علوم و تحقیقات کرمانشاه، عضو هیئت علمی واحد سما کرمانشاه

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری واحد علوم و تحقیقات کرمانشاه

چکیده:

یکی از مهم ترین عوامل موثر در شکل گیری روستاهای مناطق سرد و کوهستانی، اقلیم است. سازگاری با طبیعت و استفاده از الگوهای اقلیمی وسیله ای است در راه رسیدن به معماری پایدار منابع در اختیار بشر، هرچند قابل توجه، تمام شدنی و بخش عمده از آن ها غیرقابل جایگزینی است. در ایران معماری مناطق سرد و کوهستانی یکی از بارزترین و مشخص ترین نموده های تاثیر اقلیم بر فرم و کالبد اصلی روستاها است، طراحی اقلیمی و مبتنی بر اقلیم علاوه بر تاثیر بر بافت معماری می تواند با بکارگیری انرژی های تجدید شونده مصرف انرژی را تا حد قابل ملاحظه ای کاهش دهد و نیاز به فعالیت تجهیزات گرمایشی و سرمایشی را به حداقل ممکن برسانند. در این مقاله روستای هجیج به عنوان نمونه ای منحصر به فرد از این اقلیم (سرد و کوهستانی) انتخاب نموده ایم و سعی در بررسی تاثیر اقلیم و عناصر معماری طبیعی در تمام بافت روستا شده است. این تحقیق از نوع کاربردی می باشد که به روش میدانی انجام گرفته است و به معرفی اقلیم سرد و کوهستانی، شاخصه های اقلیمی شناسایی شده در این روستا به شگردهای معماری بکار رفته در جزئیات ساختمان برای همسازی با شرایط اقلیمی و محیطی پرداخته ایم.

واژگان کلیدی: طراحی اقلیمی، هجیج، بافت، اقلیم سرد و کوهستانی، مصالح.

مقدمه:

با تأمل در معماری سنتی مناطق سرد و کوهستانی به تاثیر لاینفک اقلیم در شکل گیری بافت معماری این نواحی پی خواهیم برد، خانه هایی با دیوارهای سنگی قطور که به عنوان عایق حرارتی عمل می کنند و در زمستان هوایی گرم و در تابستان هوای مطبوع دارند.

معماران پیشین در مناطق سرد ناگزیر به تکیه بر منابع طبیعی و بوم آورد و بهره گیری از طبیعت در سطوح مختلف بوده اند در این مناطق با استفاده از مصالح موجود در محیط و استفاده خردمندانه از زمین و محیط، بافت و سازه خانه ها در نهایت دقت و توجه بوده است.

در این مقاله ابتدا به شناخت کلی از روستای هجیج در زمینه تاریخیچه، اقلیم منطقه و بافت کالبدی پرداخته و سپس وارد مسائل مربوط به اقلیم می شویم. به این صورت که ابتدا به بیان کلیاتی از اقلیم نواحی کوهستانی و بررسی تاثیر چنین اقلیمی در ساختمان سازی و شکل گیری بافت روستا و معابر می پردازیم و سپس عناصر معماری در بنا را از دیدگاه اقلیمی تجزیه و تحلیل می کنیم و در نهایت این مقاله در صدد پاسخ به سوالات ریز می باشد:

- ساخت و ساز بر مبنای طراحی هماهنگ با اقلیم تاثیری بر بی نیازی افراد روستا از انرژی های سوخت فسیلی داشته است؟
- شرایط اقلیمی چگونه ساخت و ساز روستای هجیج را تحت تاثیر قرار داده ؟
- آیا الگوهای اقلیمی خاصی در روستای هجیج وجود دارد ؟